

**ADLÎ YARGI İLK DERECE MAHKEMELERİ İLE BÖLGE ADLİYE
MAHKEMELERİNİN KURULUŞ, GÖREV VE YETKİLERİ
HAKKINDA KANUN**

Kanun Numarası : 5235

Kabul Tarihi : 26/9/2004

Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih: 7/10/2004 Sayı: 25606

Yayımlandığı Düstur : Tertip: 5 Cilt: 43

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

Madde 1- Bu Kanun, adlî yargı ilk derece mahkemeleri ile bölge adliye mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerini düzenler.

İlk derece mahkemeleri

Madde 2- Adlî yargı ilk derece mahkemeleri, hukuk ve ceza mahkemeleridir.

Bölge adliye mahkemeleri

Madde 3 - Adlî yargı ikinci derece mahkemeleri, bölge adliye mahkemeleridir.

İKİNCİ KISIM

Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Hukuk Mahkemeleri

Hukuk mahkemeleri

Madde 4- Hukuk mahkemeleri, sülh hukuk ve asliye hukuk mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğer hukuk mahkemeleridir.

Hukuk mahkemelerinin kuruluşu

Madde 5- Hukuk mahkemeleri, her il merkezi ile bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur.

(Değişik ikinci fıkra: 18/6/2014–6545/45 md.) Sülh hukuk ve asliye hukuk mahkemeleri tek hâkimlidir.

(Mülga fıkra: 9/2/2011-6110/13 md.; Yeniden düzenleme: 18/6/2014–6545/45 md.)

Asliye ticaret mahkemesi kurulan yerlerde bu mahkemelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Konusu parayla ölçülebilen uyuşmazlıklarda dava değeri bir milyon Türk lirasının üzerinde olan dava ve işler ile dava değerine bakılmaksızın;¹²

¹ 22/7/2020 tarihli ve 7251 sayılı Kanunun 54 üncü maddesiyle, bu fıkra yer alan “üç yüz bin” ibaresi “beş yüz bin” şeklinde değiştirilmiştir.

1. İflas, (...)³ iflasın kaldırılması, iflasın kapatılması, konkordato ve yeniden yapılandırmadan kaynaklanan iş ve davalara,³

2. 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda hâkimin kesin olarak karara bağlayacağı işler ile davalara,

3. Şirketler ve kooperatifler hukukundan kaynaklanan genel kurul kararlarının iptali ve butlanına ilişkin davalara, yönetim organları ve denetim organları aleyhine açılacak sorumluluk davalalarına, organların azline ve geçici organ atanmasına ilişkin davalara, fesih, infisah ve tasfiyeye yönelik davalara,

4. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa ve 21/6/2001 tarihli ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununa göre yapılan tahkim yargılamasında; tahkim şartına ilişkin itirazlara, (...)⁴ hakemlerin seçimi ve reddine yönelik davalar ile yabancı hakem kararlarının tanıma ve tenfizine yönelik davalara,

ilişkin tüm yargılama sahaları, bir başkan ve iki üye ile toplanacak heyetçe yürütülür ve sonuçlandırılır. (**Ek cümle:22/7/2020-7251/54 md.**) Bu iş ve davalarda mahkeme başkanı, belirli bazı tahkikat işlemlerini yapmak üzere üyelerden birini naip hâkim olarak görevlendirebilir. Heyet hâlinde bakılacak davalara ilgili olmak üzere, dava açılmadan önce veya açıldıktan sonra talep edilen ihtiyacı haciz ve ihtiyacı tedbirler de heyet tarafından incelenir ve karara bağlanır. Bu fikrada belirtilen dava ve işler dışında kalan uyuşmazlıklar mahkeme hâkimlerinden biri tarafından görülür ve karara bağlanır. Başkan ve üye hâkimler arasında dağılıma ilişkin esaslar, işlerde denge sağlanacak biçimde mahkeme başkanı tarafından önceden tespit edilir. (**Ek cümle: 28/3/2023-7445/15 md.**) Bu fikrada belirtilen parasal sınır, 6100 sayılı Kanunun ek 1inci maddesinin birinci fıkrasına göre artırılır.

Özel kanunlarla kurulan diğer hukuk mahkemelerinin kuruluşuna ilişkin hükümler saklıdır.

(**Değişik beşinci fıkra:17/4/2013–6460/10 md.**) İş durumunun gerekli olduğu yerlerde hukuk mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır. Özel kanunlarda başkaca hükmü bulunmadığı takdirde, ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak, daireler arasındaki iş dağılımı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenebilir. Bu kararlar Resmî Gazete’de yayımlanır. Daireler, tevzi edilen davalara bakmak zorundadır.

Hukuk mahkemeleri bulunduğu il veya ilçenin adı ile anılır.

Hukuk mahkemelerinin görevleri

Madde 6- Sulh hukuk mahkemeleri, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile diğer kanunlarda belirtilen görevleri yerine getirir.

Asliye hukuk mahkemeleri, sulh hukuk mahkemelerinin görevleri dışında kalan ve özel

² 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanunun 15inci maddesiyle bu fıkradan yer alan “beş yüz bin” ibaresi “bir milyon” şeklinde değiştirilmiştir.

³ 28/2/2018 tarihli ve 7101 sayılı Kanunun 55inci maddesiyle bu bentte yer alan “kaynaklanan davalara” ibaresi “kaynaklanan iş ve davalara” şeklinde değiştirilmiş ve “iflasın ertelenmesi,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

⁴ 28/2/2018 tarihli ve 7101 sayılı Kanunun 55inci maddesiyle bu bentte yer alan “iptal davalarına,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

hukuk ilişkilerinden doğan her türlü dava ve işler ile kanunların verdiği diğer dava ve işlere bakar.
Özel kanunlarla kurulan hukuk mahkemelerinin görevleri saklıdır.

Hukuk mahkemelerinin yargı çevresi

Madde 7- Hukuk mahkemelerinin yargı çevresi, bulundukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adlı yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır. (**Ek cümle:22/7/2020-7251/55 md.**) Ancak özel kanunlarla kurulanlar da dahil olmak üzere, hukuk mahkemelerinin yargı çevresi, il ve ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenebilir.

(Mülga ikinci fıkra:22/7/2020-7251/55 md.)

Coğrafî durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak bir hukuk mahkemesinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, özel kanunlarında yargı çevresi belirtilmemiş olan hukuk mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Ceza Mahkemeleri

Ceza mahkemeleri

Madde 8- Ceza mahkemeleri, (...)⁵ asliye ceza ve ağır ceza mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemeleridir.

Ceza mahkemelerinin kuruluşu

Madde 9- Ceza mahkemeleri, her il merkezi ile bölgelerin coğrafî durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur.

(...)⁶ asliye ceza mahkemeleri tek hâkimlidir.

Ağır ceza mahkemesinde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Bu mahkeme bir başkan ve iki üye ile toplanır.

Özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelerinin kuruluşuna ilişkin hükümler saklıdır.

İş durumunun gerekli olduğu yerlerde ceza mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır. (**Ek cümleler: 2/12/2014-6572/39 md.**) Özel kanunlarda başkaca hükmün bulunmadığı takdirde ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak daireler arasındaki iş dağılımı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenebilir. Bu kararlar, Resmî Gazete'de yayımlanır. Daireler, tevzi edilen davalara bakmakla yükümlüdür. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca iş dağılımının yapıldığı tarih itibarıyla görülmekte olan davalarda daireler, iş

⁵ 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 46 ncı maddesiyle bu fıkradada yer alan, "suh ceza," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

⁶ 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 47 ncı maddesiyle bu fıkradada yer alan, "Suh ceza ve" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

bölümü gerekçesiyle dosyaları diğer bir daireye gönderemez.

Ceza mahkemeleri bulundukları il veya ilçenin adı ile anılır.

Sulh ceza hâkimliği⁷

Madde 10- (Değişik: 18/6/2014–6545/48 md.)

Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, yürütülen soruşturmalarla hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve bunlara karşı yapılan itirazları incelemek amacıyla sulh ceza hâkimliği kurulmuştur.

İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde birden fazla sulh ceza hâkimliği kurulabilir. Bu durumda sulh ceza hâkimlikleri numaralandırılır. Müstakilen sulh ceza hâkimliğinde görevlendirilen hâkimler, adli yargı adalet komisyonlarında başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.

Sulh ceza hâkimliğinde bir yazı işleri müdürü ile yeteri kadar personel bulunur.

Sulh ceza hâkimliği, her il merkezi ile bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığında kurulur.

Sulh ceza hâkimliği bulundukları il veya ilçenin adı ile anılır.

Sulh ceza hâkimliğinin yargı çevresi, bulundukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adlı yönden bağlanan ilçelerin idari sınırlarıdır.

Ağır ceza mahkemeleri ile büyükşehir belediyesi bulunan illerde, büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki il ve ilçenin adı ile anılan sulh ceza hâkimliğinin yargı çevresi, il veya ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak bir sulh ceza hâkimliğinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

Asliye ceza mahkemesinin görevi

Madde 11- Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır.⁸

Ağır ceza mahkemesinin görevi

Madde 12- (Değişik: 21/2/2014 – 6526/2 md.)

Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer

⁷ Bu maddenin başlığı, "Sulh ceza mahkemesinin görevi" iken, 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 48 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁸ 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 49 uncu maddesiyle bu fikrada yer alan, "sulh ceza" ibaresinden sonra gelmek üzere "hâkimliği" ibaresi eklenmiştir.

alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmî belgede sahtecilik (m. 204/2), (...)⁹ hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısmının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır.

Düzenleme 13- Diğer ceza mahkemelerinin görevleri

Madde 13- Diğer ceza mahkemeleri, özel kanunlarla belirlenen dava ve işleri görür.

Mahkemenin görevinin belirlenmesi

Madde 14- Mahkemelerin görevlerinin belirlenmesinde ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenler gözetilmeksızın kanunda yer alan suçun cezasının üst sınırı göz önünde bulundurulur.

Ceza mahkemelerinin yargı çevresi

Madde 15- Ceza mahkemelerinin yargı çevresi, bulundukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adlı yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır.

Ağır ceza mahkemeleri ile büyükşehir belediyesi bulunan illerde, büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki il ve ilçenin adı ile anılan sulh veya asliye ceza mahkemelerinin yargı çevresi, il veya ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Coğrafî durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak bir ceza mahkemesinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, özel kanunlarında yargı çevresi belirtilmemiş olan diğer ceza mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

(Ek fıkra: 1/7/2016-6723/29 md.) Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısmının Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar (318 inci, 319 uncu, 324 üncü, 325 inci ve 332 nci maddeler hariç) ile 3713 sayılı Kanunun kapsamına giren suçlar sebebiyle açılan davalar, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan ağır ceza mahkemesinde görülür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Cumhuriyet Başsavcılığı

Cumhuriyet başsavcılığının kuruluşu

⁹ 24/12/2025 tarihli ve 7571 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle bu fıkra yer alan “nitelikli dolandırıcılık (m. 158),” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 16- Mahkeme kuruluşı bulunan her il merkezi ve ilçede o il veya ilçenin adı ile anılan bir Cumhuriyet başsavcılığı kurulur.

Cumhuriyet başsavcılığında, bir Cumhuriyet başsavcısı ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısı bulunur. Gerekli görülen yerlerde Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun kararıyla bir veya birden fazla Cumhuriyet başsavcivekili atanır.

Cumhuriyet başsavcılığının görevleri

Madde 17- Cumhuriyet başsavcılığının görevleri şunlardır:

1. Kamu davasının açılmasına yer olup olmadığına karar vermek üzere soruşturma yapmak veya yaptırıkmak,
2. Kanun hükümlerine göre, yargılama faaliyetlerini kamu adına izlemek, bunlara katılmak ve gerektiğinde kanun yollarına başvurmak,
3. Kesinleşen mahkeme kararlarının yerine getirilmesi ile ilgili işlemleri yapmak ve izlemek,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Cumhuriyet başsavcısının görevleri

Madde 18- Cumhuriyet başsavcısının görevleri şunlardır:

1. Cumhuriyet başsavcılığını temsil etmek,
2. Başsavcılığın verimli, uyumlu ve düzenli bir şekilde çalışmasını sağlamak, iş bölümünü yapmak,
3. Gerekiğinde adlı görevde ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak ve kanun yollarına başvurmak,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının; ağır ceza mahkemesinin yargı çevresinde görevli Cumhuriyet başsavcıları, Cumhuriyet başsavcivekilleri, Cumhuriyet savcılar ile bağlı birimler üzerinde gözetim ve denetim yetkisi vardır.

Asliye ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının o yer yargı çevresinde görevli Cumhuriyet savcılar ile bağlı birimler üzerinde gözetim ve denetim yetkisi vardır.

(**Ek fıkra:17/6/2021-7328/2 md.**) Cumhuriyet başsavcısı, Cumhuriyet savcısının soruşturmayı sonlandıran kararları arasında olusabilecek farklılıkların giderilmesi ile bu kararların kanuna uygunluğunun denetlenmesi hususlarında görevli ve yetkilidir.

Cumhuriyet başsavcivekiliinin görevleri

Madde 19- Cumhuriyet başsavcivekiliinin görevleri şunlardır:

1. Cumhuriyet başsavcısının verdiği görevleri yerine getirmek,
2. Cumhuriyet savcısının adlı ve idarî görevlerine ilişkin işlemlerini inceleyip Cumhuriyet başsavcısına bilgi vermek,
3. Gerekiğinde adlı görevde ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak ve kanun yollarına başvurmak,
4. Cumhuriyet başsavcısının yokluğunda ona vekâlet etmek.

Aynı yerde görev yapan birden çok Cumhuriyet başsavcıvekili bulunduğuunda, Cumhuriyet başsavcısına vekâlet edecek olanı Cumhuriyet başsavcısı belirler.

Cumhuriyet savcısının görevleri

Madde 20- Cumhuriyet savcısının görevleri şunlardır:

1. Adlı görevle ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak ve kanun yollarına başvurmak,
2. Cumhuriyet başsavcısı tarafından verilen adlı ve idarî görevleri yerine getirmek,
3. Gerektiğinde Cumhuriyet başsavcısına vekâlet etmek,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Aynı yerde görev yapan Cumhuriyet başsavcıvekili bulunmadığında, Cumhuriyet başsavcısına vekâlet edecek olanı Cumhuriyet başsavcısı belirler.

Cumhuriyet savcılarının yetkisi

Madde 21- Cumhuriyet savcıları, bulundukları il merkezi veya ilçenin idarî sınırları ile bunlara adlı yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırları içerisinde yetkilidirler.

Ağır ceza mahkemesi ile özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelerinin yargı çevresinde yer alan Cumhuriyet başsavcılıkları, yetki alanları içerisinde yürütüttükleri bu mahkemelerin görevine giren suçlarla ilgili soruşturmaları yapar ve ivedi, zorunlu işlerin tamamlanmasından sonra düşünce yazısına soruşturma evrakını ekleyip ağır ceza mahkemesi veya özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelerinin Cumhuriyet başsavcılığına gönderirler.

Büyükşehir belediye sınırları içerisinde bulunan Cumhuriyet başsavcıları, bu yer ceza mahkemelerinin yargı çevresinde yetkilidir. Ancak, büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer alan ağır ceza mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelerinin görevine giren işlerde yukarıdaki fikra hükmü uygulanır.

(Mülga dördüncü fikra: 11/5/2005-5348/4 md.; Yeniden düzenleme: 1/7/2016-6723/30 md.) Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısmının Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar (318 inci, 319 uncu, 324 üncü, 325 inci ve 332 nci maddeler hariç) ile 3713 sayılı Kanunun kapsamına giren suçlar sebebiyle açılan soruşturmalar suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan Cumhuriyet başsavcılığınca yürütülür. İl Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın kısmen veya tamamen yapılmasını isteyebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı zorunlu olan delilleri toplar ve gerekmesi hâlinde alınacak kararlar bakımından bulunduğu yer sult ceza hâkimliğinden talepte bulunur.

Diğer kanunların Cumhuriyet savcılarının yetkisine ilişkin hükümleri saklıdır.

Duruşmalarda Cumhuriyet başsavcılığını temsil

Madde 22- Kanunlarda Cumhuriyet savcılığının görev yapacağı belirtilen mahkemelerdeki duruşmalara, Cumhuriyet başsavcısı, görevlendireceği Cumhuriyet başsavcıvekili veya Cumhuriyet savcısı katılır. Gerektiğinde duruşmalara birden çok Cumhuriyet savcısı katılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Adlı yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu

Madde 23- Ağır ceza mahkemelerinin bulunduğu yargı çevresinde görev yapmak üzere bir adlı yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu kurulur. Bu komisyonun kuruluş şekli, görev ve yetkileri hakkında 24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 113 ilâ 115inci maddeleri uygulanır.

Müdürlükler

Madde 24- Her mahkemedede bir yazı işleri müdürlüğü kurulur.

Her Cumhuriyet başsavcılığında, yazı işleri müdürlüğü ile Adalet Bakanlığınca gerekli görülen yerlerde ayrıca idarî, malî ve teknik işlerle ilgili müdürlükler kurulur.

Her müdürlükte bir müdür ile yeterli sayıda memur bulunur.

ÜÇÜNCÜ KİSIM

Bölge Adliye Mahkemeleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Kuruluş

Madde 25- Bölge adliye mahkemeleri, bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen yerlerde, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur.

Bölge adliye mahkemelerinin yargı çevrelerinin belirlenmesine, değiştirilmesine veya bu mahkemelerin kaldırılmasına Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

Birinci ve ikinci fıkra gereğince alınacak kararlar, Resmî Gazetede yayımlanır.

Bölge adliye mahkemelerinin oluşumu

Madde 26- Bölge adliye mahkemeleri, başkanlık, ceza daireleri başkanlar kurulu, hukuk daireleri başkanlar kurulu, daireler, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşur.¹⁰

Bölge adliye mahkemesi başkanlığı

Madde 27- Her bölge adliye mahkemesinde bir başkan bulunur. Başkanlık, başkan ile yazı işleri müdürlüğünden oluşur.

Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri

¹⁰ 20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle, bu fıkarda yer alan "başkanlık," ibaresinden sonra gelmek üzere "ceza daireleri başkanlar kurulu, hukuk daireleri" ibaresi eklenmiştir.

başkanlar kurulu¹¹

Madde 28- (Değişik birinci fıkra: 20/7/2017-7035/10 md.) Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu, bölge adliye mahkemesi başkanı ve ilgili dairelerin başkanlarından oluşur.

Bölge adliye mahkemesi başkanının bulunmadığı hâllerde kurulun başkanlığını ilgili daire başkanlarından kıdemli olanı yerine getirir.

Daire başkanının mazereti hâlinde, o dairenin kıdemli üyesi kurula katılır.

Bölge adliye mahkemesi daireleri

Madde 29- Bölge adliye mahkemeleri, hukuk ve ceza dairelerinden oluşur. Her bölge adliye mahkemesinde en az üç hukuk ve en az iki ceza dairesi bulunur. Gerekli hâllerde dairelerin sayısı, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca artırılarak azaltılabilir.

Dairelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı

Madde 30- Her bölge adliye mahkemesinde bir Cumhuriyet başsavcılığı bulunur. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, Cumhuriyet başsavcısı, Cumhuriyet başsavcivekili ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısından oluşur. (**Ek cümle:14/11/2024-7532/14 md.**) İş durumunun gerekli olduğu yerlere birden fazla Cumhuriyet başsavcivekili atanabilir.¹²

(**Değişik ikinci fıkra:14/11/2024-7532/14 md.**) Cumhuriyet başsavcivekili 19 uncu maddede belirtilen görevleri yerine getirir.

Bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu

Madde 31- Her bölge adliye mahkemesinde bir bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu bulunur.

Komisyon, bölge adliye mahkemesi başkanının başkanlığında, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca daire başkanları arasından belirlenen bir asıl üye ile bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısından oluşur. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ayrıca daire başkan veya üyeleri arasından bir yedek üye belirler. Başkanın yokluğunda en kıdemli daire başkanı, Cumhuriyet başsavcısının yokluğunda Cumhuriyet başsavcivekili ve asıl üyenin yokluğunda yedek üye komisyona katılır.

Komisyon eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir.

Müdürlükler

¹¹ Bu madde başlığı “Bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulu” iken, 20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiş, aynı maddenin ikinci fikrasına “başkanlığını” ibaresinden sonra gelmek üzere “ilgili” ibaresi eklenmiştir.

¹² 14/11/2024 tarihli ve 7532 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle, bu fikranın ikinci cümleinde yer alan “Cumhuriyet başsavcısı” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Cumhuriyet başsavcivekili” ibaresi eklenmiştir.

Madde 32- Bölge adliye mahkemesi başkanlığında, dairelerinde, Cumhuriyet başsavcılığında ve adalet komisyonunda birer yazı işleri müdürlüğü, Cumhuriyet başsavcılığında ayrıca bir idarî işler müdürlüğü ile ihtiyaç duyulan diğer müdürlükler kurulur.

Her müdürlükte bir müdür ile yeterli sayıda memur bulunur.

Müdürlüklerde çalışanların atama, disiplin ve diğer özlük işlerinde adlı yargı ilk derece mahkemelerinde görevli personelin tâbi oldukları hükümler uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Görevler

Bölge adliye mahkemelerinin görevleri

Madde 33- Bölge adliye mahkemelerinin görevleri şunlardır:

1. Adlı yargı ilk derece mahkemelerince verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlamak,
2. **(Mülga: 9/2/2011 – 6110/14 md.)**
3. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Başkanın görevleri¹³

Madde 34- Bölge adliye mahkemesi başkanının görevleri şunlardır:

1. Mahkemeyi temsil etmek,
2. Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kuruluna ve adalet komisyonuna başkanlık etmek, ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu ile komisyon kararlarını yürütmek,¹⁴
3. Mahkemenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak, genel yönetim işlerini yürütmek ve bu yolda uygun geleceği önlemleri almak,
4. **(Ek: 15/8/2016-KHK-674/9 md.; Aynen kabul: 10/11/2016-6758/9 md.)** Hukukî veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden kıdem ve sıraya göre üye görevlendirmek,
5. Bölge adliye mahkemesi memurlarını denetlemek veya denetletmek, personelden kendisine doğrudan bağlı olanlar hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak,
6. Hükme bağlanan işlerde adlı yargı ilk derece mahkeme hâkim ve savcılara verilen not fişlerini mercilerine göndermek,
7. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

¹³ 15/8/2016 tarihli ve 674 sayılı KHK'nın 9 uncu maddesiyle, bu maddeye (4) numaralı bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiş olup, daha sonra bu hükmü 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

¹⁴ 20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "mahkemesi" ve "başkanlık etmek," ibarelerinden sonra gelmek üzere "ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri" ibaresi eklenmiştir.

Başkanlar kurulunun görevleri¹⁵

Madde 35- Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu kendi aralarında toplanır ve aşağıdaki görevleri yaparlar:

1. Daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak,
2. (**Mülga: 15/8/2016-KHK-674/10 md.; Aynen kabul: 10/11/2016-6758/10 md.**)
3. Re'sen veya bölge adliye mahkemesinin ilgili hukuk veya ceza dairesinin ya da Cumhuriyet başsavcısının, Hukuk Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemesi Kanununa göre istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların, benzer olaylarda bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında ya da bu mahkeme ile başka bir bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında uyuşmazlık bulunması hâlinde bu uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, kendi görüşlerini de ekleyerek Yargıtaydan bu konuda bir karar verilmesini istemek,¹⁶
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

(**Değişik fıkra: 20/11/2017 – KHK-696/92 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/87 md.**) (3) numaralı bende göre yapılacak istemler, ceza davalarında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, hukuk davalarında ise ilgili hukuk dairesine ilettilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı uyuşmazlık bulunduğu kanaat getirmesi durumunda ilgili ceza dairesinden bir karar verilmesini talep eder. Uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak dairece bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir.

Başkanlar kurulu eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir.

(**Ek fıkra: 20/7/2017-7035/12 md.**) Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak bölge adliye mahkemeleri ceza ve hukuk daireleri arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.

Hukuk daireleri iş bölümü incelemesi

MADDE 35/A- (Ek:7/11/2024-7531/13 md.)

İstinaf incelemesi için dosya kendisine gönderilen ilgili hukuk dairesi, bir ay içinde yapacağı ön inceleme sonucunda iş bölümü bakımından kendisini görevli görmez ise gerekçesiyle birlikte dosyayı görevli olduğu kanısınavardığı ilgili hukuk dairesine gönderir. Bir aylık sürenin bitiminden sonra veya duruşma günü verilen dosya hakkında gönderme

¹⁵ 20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının giriş cümlesiinde yer alan “başkanlar kurulunun görevleri şunlardır” ibaresi “ceza daireleri başkanlar kurulu ve hukuk daireleri başkanlar kurulu kendi aralarında toplanır ve aşağıdaki görevleri yaparlar” şeklinde, aynı fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan “Bölge adliye mahkemesi hukuk ve ceza dairelerinin numaralarını ve aralarındaki iş bölümünü belirlemek, daireler” ibaresi “Daireler” şeklinde ve (3) numaralı bendinde yer alan “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu” ibaresi “Hukuk Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemesi Kanunu” şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁶ 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı KHK'nın 92 nci maddesiyle bu bentte yer alan “Yargıtay Birinci Başkanlığından” ibaresi “Yargıtaydan bu konuda bir karar verilmesini” şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hükmü 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Kanunun 87 nci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

kararı verilemez.

Gönderme kararı üzerine dosya kendisine gelen hukuk dairesi, iki hafta içinde yapacağı ön inceleme sonucunda görevli olmadığı kanaatine varırsa, varsa geçici hukuki koruma tedbirlerine dair talepler hakkında da karar vermek suretiyle dosyayı hukuk daireleri başkanları kuruluna gönderir. İki haftalık sürenin bitiminden sonra gönderme kararı verilemez. Kurul tarafından yapılan ön inceleme sonunda verilen iş bölümüne ilişkin karar kesindir.

Hukuk dairelerinin görevleri

Madde 36- Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin görevleri şunlardır:

1. Adlı yargı ilk derece hukuk mahkemelerinden verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılan başvuruları inceleyip karara bağlamak,
2. (**Mülga: 9/2/2011 – 6110/14 md.**)
3. Yargı çevresi içerisinde bulunan adlı yargı ilk derece hukuk mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek,
4. Yargı çevresindeki yetkili adlı yargı ilk derece hukuk mahkemesinin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıktıgı veya iki mahkemenin yargı sınırları kapsamının belirlenmesinde tereddüt edildiği takdirde, o davanın bölge adliye mahkemesi yargı çevresi içerisinde başka bir hukuk mahkemesine nakline veya yetkili mahkemenin tayinine karar vermek,
5. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Ceza dairelerinin görevleri

Madde 37- Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin görevleri şunlardır:

1. Adlı yargı ilk derece ceza mahkemelerince verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlamak,
2. Yargı çevresi içerisinde bulunan adlı yargı ilk derece ceza mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek,
3. Yargı çevresindeki adlı yargı ilk derece ceza mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukuki veya fiili engellerinin çıkışması hâlinde, o davanın bölge adliye mahkemesi yargı çevresi içerisinde başka bir adlı yargı ilk derece ceza mahkemesine nakli hakkında karar vermek,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Daire başkanlarının görevleri

Madde 38- Bölge adliye mahkemesi daire başkanlarının görevleri şunlardır:

1. Dairelerinde uyumlu, verimli ve düzenli bir çalışmanın gerçekleşmesini ve işlerin makul süre içinde incelenmesini ve karara bağlanması saglamak, dairenin kendi kararları arasında meydana gelen farklılık ve uyumsuzlukların giderilmesi için tedbirler almak, dosya hakkında rapor hazırlayacakları tespit etmek ve kararların yazılmasını saglamak,
2. Personelin sicil raporlarını düzenlemek, izin isteklerini düşünceleriyle birlikte adalet

komisyonuna aktarmak,

3. Dairede görevli yazı işleri müdürlüğünün işleyişini denetlemek ve personel hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Üyelerin görevleri

Madde 39- Bölge adliye mahkemesi üyelerinin görevleri şunlardır:

1. Daire başkanı tarafından verilen dosyaları gerekli şekilde ve zamanında inceleyerek heyete sunmak, rapor hazırlamak ve kararlarını yazmak,
2. Dairelerindeki duruşma ve müzakerelere katılmak,
3. Dairenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasının sağlanması ve işlerin makul süre içinde incelenip karara bağlanması daire başkanına yardım etmek,
4. Bu Kanun uyarınca daire başkanı tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Cumhuriyet başsavcısının görevleri

Madde 40- Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığını temsil etmek,
2. Cumhuriyet başsavcılığının verimli, uyumlu ve düzenli bir şekilde çalışmasını sağlamak,
3. Bölge adliye mahkemesinin genel yönetim işlerini yürütmek,
4. Bölge adliye mahkemesine gelen ceza davalarına ilişkin hüküm ve kararlara ait dosyaların duruşmalarına katılmayı sağlamak,¹⁷
5. Ceza dairelerinin kararlarına karşı gerektiğinde kanun yollarına başvurmak,
6. Dairelerin benzer olaylarda kesin olarak verdikleri kararlar arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi için ceza daireleri başkanlar kuruluna veya hukuk daireleri başkanlar kuruluna başvurmak,¹⁸
7. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılarının ilerleme belgelerini düzenlemek,
8. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcıları üzerinde gözetim ve denetim yetkisini kullanmak,
9. Cumhuriyet başsavcılığı müdürlüklerini ve personelini denetlemek veya denetletmek,
10. Cumhuriyet başsavcılığında görevli personel hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak,

¹⁷ 15/8/2016 tarihli ve 674 sayılı KHK'nın 11inci maddesiyle, bu bente yer alan “incelenerek yazılı düşüncé ile birlikte ilgili daireye gönderilmelerini ve duruşmalara” ibaresi “duruşmalarına” şeklinde değiştirilmiş olup, daha sonra bu hükmü 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Kanunun 11inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

¹⁸ 20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı Kanunun 13üncü maddesiyle, bu bente yer alan “giderilmesi için” ibaresinden sonra gelmek üzere “ceza daireleri başkanlar kuruluna veya hukuk daireleri” ibaresi eklenmiştir.

11. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

(**Ek fıkra:17/6/2021-7328/3 md.**) Cumhuriyet başsavcısı, Cumhuriyet savcılarının soruşturmayı sonlandıran kararları arasında oluşabilecek farklılıkların giderilmesi ile bu kararların kanuna uygunluğunun denetlenmesi hususlarında görevli ve yetkilidir.

Cumhuriyet savcılarının görevleri

Madde 41- Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılarının görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemesine gelen ceza davalarına ilişkin hüküm ve kararlara ait dosyaların duruşmalarına katılmak,¹⁹
2. Ceza daireleri kararlarına karşı gerekiğinde kanun yollarına başvurmak,
3. Cumhuriyet başsavcısının vereceği diğer görevleri yapmak,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bölge adliye mahkemesi adalet komisyonunun görevleri

Madde 42- Bölge adliye mahkemesi adalet komisyonunun görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemelerinin hâkim ve savcılar dışında kalan personeli hakkında, kanunlarla adlı yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonuna verilen tüm görevleri yerine getirmek,
2. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Nitelik ve Atama

Bölge adliye mahkemesi başkanı, daire başkanları ve üyelerin nitelikleri ve atanmaları

Madde 43- (Değişik: 18/6/2014–6545/50 md.)

Bölge adliye mahkemesi başkanı ve daire başkanları birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş; daire üyeleri ise en az birinci sınıfa ayrılmış olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş adli yargı hâkim ve savcılar arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanır.

Cumhuriyet başsavcısı, başsavcivekili ve savcılarının nitelikleri ve atanmaları²⁰

Madde 44- (Değişik: 18/6/2014–6545/51 md.)

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcıları ve Cumhuriyet başsavcivekilleri birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş; Cumhuriyet savcısı ise hâkimlik ve savcılık mesleğinde filen en az sekiz yıl görev yapmış ve üstün

¹⁹ 15/8/2016 tarihli ve 674 sayılı KHK'nin 12 nci maddesiyle, bu bentte yer alan “dosyalardan kendilerine verilenleri inceleyerek yazılı düşüncesiyle birlikte ilgili daireye göndermek ve duruşmalara” ibaresi “dosyaların duruşmalarına” şeklinde değiştirilmiş olup, daha sonra bu hükmü 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

²⁰ 14/11/2024 tarihli ve 7532 sayılı Kanunun 15 inci maddesiyle, bu madde başlığında “Cumhuriyet başsavcısı” ibaresinden sonra gelmek üzere “, başsavcivekili” ibaresi ve birinci fıkrasına “Cumhuriyet başsavcıları” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve Cumhuriyet başsavcivekilleri” ibaresi eklenmiştir.

başarısı ile bölge adliye mahkemesinde yararlı olacağrı anlaşılmış bulunan adli yargı hâkim ve savcılar arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanır.

İstek üzerine atama

Madde 45- (Değişik birinci fıkra: 18/6/2014-6545/52 md.) Yargıtay daire başkanı ve üyeleri, istekleri üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bölge adliye mahkemesi başkanlığına, daire başkanlıklarına veya Cumhuriyet başsavcılığına dört yyllığına atanabilirler. Başka bir bölge adliye mahkemesine yapılacak atamalarda da aynı usul uygulanır. Bu şekilde atanınanlar; Yargıtay üyeliği sıfatı, kadrosu, aylık ve ödenegi ile her türlü özlük hakları korunur; aylık ve ödenekleri ile her türlü mali ve sosyal haklarının Yargıtay bütçesinden ödenmesine devam olunur; disiplin ve ceza soruşturma ve kovuşturmaları Yargıtay üyeleri hakkındaki hükümlere tabidir; bu görevde geçirdikleri süre Yargıtay üyeliğinde geçmiş sayılır. Bu kişiler; Yargıtay üyeleri tarafından Yargıtayda yapılan iş ve işlemelere katılamazlar; Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliği seçimleri hariç Yargıtaydaki seçimlerde aday olamaz ve oy kullanamazlar; istekleri üzerine Yargıtaydaki görevlerine geri dönerler.

Adlı yargı hâkim sınıfından olan Adalet Bakanlığı yüksek müşavirleri, müsteşar yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanı ve genel müdürleri, bağımsız daire başkanları istekleri üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bölge adliye mahkemesi başkanlığına, daire başkanlıklarına veya Cumhuriyet başsavcılığına atanabilirler.

DÖRDUNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Toplantı ve karar

Madde 46- Her daire, bir başkan ve iki üyenin katılımasıyla toplanır. Görüşmeler gizli yapılır, kararlar çoğunlukla verilir. (**Ek cümleler:20/2/2019-7165/6 md.**) İş yoğunluğu dikkate alınarak, üye sayısının yeterli olması hâlinde dairelerde birden fazla heyet oluşturulabilir. Oluşturulan diğer heyetlere, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun belirleyeceği üye başkanlık eder.

Hukukî veya fiilikî nedenlerle bir daire toplanamazsa, bölge adliye mahkemesi başkanının kararıyla diğer dairelerden, bu da mümkün olmazsa, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca diğer bölge adliye mahkemelerinden yetkili olarak görevlendirilen üyelerle eksiklik tamamlanır.²¹

Daire başkanının hukukî veya fiilikî nedenlerle bulunamaması halinde dairenin en kıdemli üyesi daireye başkanlık yapar.

Soruşturma ve kovuşturma usulü

Madde 47- Bölge adliye mahkemesi başkanı, daire başkanları, üyeleri, Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcılarının görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçları ile şahsî suçlarından, sıfat ve görevleri gereklerine uymayan tutum ve davranışlarından dolayı haklarında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalarda özel kanunlarında yazılı hükümler uygulanır.

²¹ 20/7/2017 tarihli ve 7035 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle, bu fıkradada yer alan “başkanlar kurulunun” ibaresi “bölge adliye mahkemesi başkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

Şu kadar ki, bunların görevden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlar nedeniyle soruşturma ve kovuşturma mercii olarak kanunda yazılı ağır ceza mahkemesi ile bu mahkeme nezdindeki Cumhuriyet başsavcısına verilen görevler, en yakın bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin suç türüne göre görevli ceza dairesi ile bu mahkeme nezdindeki Cumhuriyet başsavcısı tarafından yerine getirilir. Kovuşturma mercii Yargıtayın görevli ceza dairesidir.

Bölge adliye mahkemesi başkanı, daire başkanları, üyeleri, Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcılarının şahsi suçları hakkında genel hükümlere göre yapılacak soruşturma ve kovuşturma görevi, en yakın bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısı ile bu bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin suç türüne göre görevli ceza dairesine aittir. (**Ek cümle: 18/6/2014-6545/53 md.**) Daire kararlarına karşı 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 272 ncı maddesinde yer alan hükümler çerçevesinde temyiz başvurusu yapılabilir.²²

(Ek fıkra: 17/4/2017-KHK-690/3 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7077/2 md.)

Soruşturma aşamasında hâkim kararı gerektiren işlemlere dair Cumhuriyet başsavcılığının talepleri ile kovuşturmayla yer olmadığına dair kararlara yapılan itirazlar hakkında, soruşturma konusu suçların en ağırlına bakmakla görevli bölge adliye mahkemesi ceza dairesini numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı tarafından karar verilir. Suçun son numaralı ceza dairesinin görevine girmesi halinde talebi inceleme yetkisi birinci ceza dairesi başkanına aittir. Hâkim kararı gerektiren işlemlerde başkanın verdiği kararlara karşı yapılan itirazı, numara itibarıyla izleyen ceza dairesi başkanı inceler. Son numaralı daire başkanının kararı, birinci ceza dairesi başkanı tarafından incelenir.

(Ek fıkra: 17/4/2017-KHK-690/3 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7077/2 md.) Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcıları ile ceza dairelerinin idarî yaptırıım kararı verme yetkisi bakımından 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 22 ila 31 inci maddeleri uygulanır. Cumhuriyet savcısının verdiği idarî yaptırıım kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi ceza dairesine başvurulabilir.

Denetleme

Madde 48- Bölge adliye mahkemeleri ve bölge adliye mahkemeleri Cumhuriyet başsavcılıkları ile bölge adliye mahkemeleri adalet komisyonlarının denetimleri, ilgisine göre Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu başmüfettişleri veya başmüfettişlerince yapılır.²³

DÖRDUNCÜ KISIM

Son Hükümler

Değiştirilen hükümler

Madde 49-50 – (24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

²² 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 53 üncü maddesiyle bu fıkarda yer alan “başkan ve üyeleri ile” ibaresi “başkanı, daire başkanları, üyeleri,” şeklinde değiştirilmiştir.

²³ 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 54 üncü maddesiyle bu fıkarda yer alan “adalet komisyonlarının denetimleri,” ibaresinden sonra gelmek üzere “ilgisine göre Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu başmüfettişleri veya” ibaresi eklenmiştir.

Madde 51- (4.2.1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Madde 52- (2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Madde 53- Bu Kanunla kurulan bölge adliye mahkemelerinin ihtiyaçları için Adalet Bakanlığı taşra teşkilâtında kullanılmak üzere ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) ve (II) sayılı Cetvellerin ilgili bölümlerine eklenmiştir.²⁴

Kaldırılan hükümler

Madde 54- 8.4.1924 tarihli ve 469 sayılı Mehakimi Şer'iyenin İlgasına ve Mehakimin Teşkilatına Ait Ahkâmi Muaddil Kanun, 11 Nisan 1329 tarihli Sulh Hâkimleri Hakkında Kanunu Muvakkat, 26.4.1926 tarihli ve 825 sayılı Ceza Kanununun Mevkii Mer'iyete Vaz'ına Müteallik Kanunun 25, 26, 27, 28 ve 29 uncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yargı çevresinin değişmesi

Ek Madde 1- (Ek: 15/8/2017-KHK-694/136 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/131 md.)

Bölge adliye mahkemelerinin yargı çevresinin 25inci madde uyarınca değişmesi halinde, bu değişikliğin uygulanması için Resmî Gazetede belirlenen tarihten önce ilk derece mahkemelerince verilen kararların istinaf incelemesinde, karar tarihi itibarıyla yetkili bölge adliye mahkemelerince yargı çevresinin değiştiği gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilemez. Yargı çevresinin değiştirilmesinden önce istinaf incelemesinden geçen dosyalar, yeniden istinaf incelemesine konu edilmesi halinde de ilk incelemeyi yapan bölge adliye mahkemesince sonuclandırılır.

Bölge adliye mahkemelerinin yargı çevresinin 25inci madde uyarınca değişmesi halinde, bu değişikliğin uygulanması için Resmî Gazetede belirlenen tarihten önce bölge adliye mahkemeleri Cumhuriyet başsavcılığınca açılan soruşturmalar ile bölge adliye mahkemelerinde yürütülmekte olan kovuşturmalarda yargı çevresinin değiştiği gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilemez. Soruşturma neticesinde açılacak kamu davaları da aynı yer bölge adliye mahkemesinde görülür.

Geçici Madde 1- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görüşülmekte olan dava ve işlerde mahkemelerin görevinde bir değişikliğin söz konusu olduğu hallerde, üst görevli mahkemeler yargılamaya devam ederler, alt görevli mahkemeler görevsizlik kararı vererek dosyayı üst görevli mahkemeye gönderirler.

²⁴ Bu madde ile ihdas edilen kadrolar için, 7/10/2004 tarihli ve 25606 sayılı Resmi Gazete'ye bakınız.

Geçici Madde 2- Adalet Bakanlığı, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde 25inci maddede öngörülen bölge adliye mahkemelerini kurar. Bölge adliye mahkemelerinin kuruluşları, yargı çevreleri ve tüm yurtta göreve başlayacakları tarih, Resmî Gazetede ilân edilir.

Bölge adliye mahkemeleri göreve başlamadan önce Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu mahkemelerin başkanları, daire başkanları ve üyeleri ile Cumhuriyet başsavcısı ve savcılarının atamaları yapılır. Bölge adliye mahkemelerinde görev yapacak diğer personelin atamaları da aynı süre içinde yapılır.

Geçici Madde 3- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak en geç iki yıl içinde bölge adliye mahkemeleri için ihtiyaç duyulan bina, araç ve gereçler, yapım, satın alma veya kiralama yoluyla sağlanır.

Kurulacak mahkemelerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, Adalet Bakanlığı bütçesi içinde mevcut veya yeniden açılacak tertiplere Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden aktarma ve bununla ilgili diğer işlemleri yapmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Geçici Madde 4- (Ek: 17/4/2013-6460/11 md.)

Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, bu Kanunun 5inci maddesinin beşinci fıkrasında yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından mahkemeler arasındaki iş dağılımına ilişkin olarak karar verilir ve bu karar Resmî Gazete'de yayımlanır. Kararda mahkemelerin iş dağılımı esaslarına göre çalışmaya başlayacakları tarih de belirtilir. Mahkemelerin iş dağılımı esaslarına göre çalışmaya başlayacakları tarihe kadar açılmış olan davaların görülmemesine bulundukları mahkemelerde devam olunur.

Geçici Madde 5- (Ek: 18/6/2014-6545/55 md.)

Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, 5235 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde yapılan değişikliğin yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yetkilendirme veya tayin işlemleri yapılır ve bu mahkemelerin heyet hâlinde çalışmaya başlayacakları tarih belirlenerek Resmî Gazete'de ilan edilir. Bu mahkemeler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenen ve ilan edilen tarihe kadar tek hâkimle çalışmaya devam eder.

Geçici Madde 6- (Ek: 1/7/2016-6723/31 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısmının Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar (318 inci, 319 uncu, 324 üncü, 325inci ve 332 nci maddeler hariç) ile 3713 sayılı Kanunun kapsamına giren suçlar sebebiyle açılmış olan davalarda, bu Kanunla 15 inci maddeye eklenen hüküm uyarınca yetkisizlik kararı verilemez; bu davalara kesin hükmle sonuçlandırılıncaya kadar bu mahkemelerce bakılmaya devam olunur. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar bu fikra kapsamındaki suçlar nedeniyle başlatılmış soruşturmalar da bu Kanunla 21 inci maddeye eklenen hükmü uyarınca yetkisizlik kararı verilemez.

Geçici Madde 7- (Ek:24/12/2025-7571/13 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ağır ceza mahkemelerinde görülmekte olan davalarda veya istinaf ya da temyiz kanun yolu incelemesinde bulunan dosyalarda nitelikli dolandırıcılık (m. 158) suçlarına bakan mahkemenin görevinin bu maddeyi ihdas eden Kanunla değiştiği gereğesiyle görevsizlik veya bozma kararı verilemez. Bu davalara kesin hükmle sonuçlandırılıncaya kadar bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki görevde ilişkin kurallara göre bakılmaya devam olunur.

Yürürlük

Madde 55- Bu Kanun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girer.²⁵

Yürütme

Madde 56- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

26/9/2004 TARİHLİ VE 5235 SAYILI KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER

1-9/2/2011 tarihli ve 6110 sayılı Kanunun Geçici Maddesi:

Geçici Madde 3 – (1) Bu Kanunla, 5235 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde yapılan değişikliğin yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yetkilendirme veya tayin işlemleri yapılır ve bu mahkemelerin tek hâkimli olarak

²⁵ Bu maddede yer alan "1 Nisan 2005" ibaresi, 31/3/2005 tarihli ve 5328 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesiyle "1 Haziran 2005" şeklinde değiştirilmiştir.

çalışmaya başlayacakları tarih belirlenerek Resmî Gazetede ilân edilir. Bu mahkemeler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenen ve ilân edilen tarihe kadar heyet hâlinde çalışmaya devam eder.

**5235 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE
GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	5235 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5328	12, 55	31/3/2005
5348	12, 21	18/5/2005
6110	5, 33, 36 ve İşlenemeyen Hüküm	14/2/2011
6460	5, Geçici Madde 4	30/4/2013
6526	12	6/3/2014
6545	5, 8, 9, 10, 11, 43, 44, 45, 47, 48, Geçici Madde 5	28/6/2014
6572	9	12/12/2014
6723	15, 21, Geçici Madde 6	23/7/2016
KHK/674	34, 35, 40, 41	1/9/2016
6758	34, 35, 40, 41	24/11/2016
KHK/690	47	29/4/2017
7035	26, 28, 34, 35, 40, 46	5/8/2017
KHK/694	Ek Madde 1	25/8/2017
KHK/696	35	24/12/2017
7077	47	8/3/2018
7078	Ek Madde 1	8/3/2018
7079	35	8/3/2018
7101	5	15/3/2018
7165	46	28/2/2019
7251	5, 7	28/07/2020
7328	18, 40	25/6/2021
7445	5	5/4/2023
7531	35/A	14/11/2024
7532	30, 44	27/11/2024

7571	12, Geçici Madde 7	25/12/2025
------	--------------------	------------